

Теліженко Л. В., доктор філософських наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права, Сумський державний університет (Україна, Суми), ltelizhenko@mail.ru

Християнські цінності в сучасній науці і освіті

Аналізуються основні ознаки кризи сучасного суспільства і людини в ньому. Відмічається розрив людини з християнською традицією, з виробленою нею системою цінностей і уявлень. Виявляються основні причини появи такого розриву, які зумовлені як особливостями техніко-технологічного розвитку науки, так і всім комплексом умов, у яких знаходиться сучасна людина. Показується роль християнських цінностей для формування особистості молодої людини в процесі навчання. Обґрунтовується, що зближення наукового та релігійного знання про людину, яке здатне змінити ситуацію і стати шляхом виходу із кризи, можливе на основі постнекласичної раціональності. Доводиться особливе значення для цього методології метафізики тотальності.

Ключові слова: релігія, цінності, освіта, людина, духовність, любов.

УДК 1:37

Юшкевич Ю. С.,
кандидат філософських наук, старший викладач
кафедри філософії, історії та політології,
Одеський національний економічний університет
(Україна, Одеса), gjs@list.ru

ОСВІТА ЯК НАЙВАЖЛИВІША ЛАНКА РЕАЛІЗАЦІЇ МОРАЛЬНО–ЕТИЧНИХ ЦІННОСТЕЙ: УКРАЇНСЬКИЙ КОНТЕКСТ

Метою дослідження є обґрунтування конститутивної ролі системи освіти у становленні аксіосфери моралі окремої особистості та визначення специфіки реалізації цього процесу на рівні індивідуальної свідомості у сучасному українському соціумі. До методів, що застосовувалися слід віднести перш за все гіпотетико–дедуктивний, компаративістський, структурно–функціональний, герменевтичний. У результаті даного дослідження було зроблено висновок, що найважливішою ланкою реалізації морально–етичних цінностей у суспільстві є система освіти, гуманітарна складова якої має вирішальний вплив на формування моральної людини, духовної особистості, носія морально–етичних цінностей. У свою чергу, гуманітарна освіта задля підвищення власної ефективності має спрямувати свій потенціал на утвердження гуманістичного вектору розвитку та розробити власний механізм впливу на свідомість особистості задля підвищення рівня її моральності, виходячи з ментальних особливостей українців.

Ключові слова: гуманітарна освіта, індивідуальна свідомість, моральне відчуття, морально–етичні цінності, освіта.

Реалізація морально–етичних цінностей на рівні індивідуального суб'єкту передбачає гармонійне поєднання природжених схильностей, здібностей людини та впливу соціального середовища, в якому вона перебуває і з яким себе ідентифікує. Кризовий стан сучасного соціуму визначає неможливість очікування стихійного виникнення моральності людини та зумовлює необхідність цілеспрямованого впливу на свідомість особистості з метою формування її аксіосфери моралі. В якості основних соціальних інститутів у цьому сенсі виступають родина, система освіти та засоби масової комунікації. Наявність регресивних змін інституту сім'ї та деструктивність комунікативного впливу, знижує значення цих інститутів у становленні високоморальної особистості. Це дозволяє зробити припущення, про актуалізацію ролі системи освіти у цьому контексті.

Освіта є предметом дослідження в межах філософії освіти, вагомий внесок у розробку якої здійснили В. П. Андрущенко, І. В. Бичко, Л. В. Губерський, І. А. Зязюн, А. С. Конверський, В. Г. Кремень, В. О. Огнев'юк та інші. Але все ж таки, питання пріоритетності інституту освіти і формуванні ціннісної складової свідомості індивідуального суб'єкту на сучасному етапі розвитку українського суспільства залишається не достатньо висвітленим.

Метою дослідження є обґрунтування конститутивної ролі системи освіти у становленні аксіосфери моралі окремої особистості та визначення специфіки реалізації цього процесу на рівні індивідуальної свідомості у сучасному українському соціумі.

Освітня система існує в певному соціокультурному середовищі і взаємодіє з ним. Освіта, виступаючи транслятором найважливіших та історично сталих норм і цінностей буття, з категорії національних інтересів високорозвинених країн переходить у категорію світових пріоритетів; вона відіграє вирішальну роль в контексті тих соціокультурних змін, котрі переживає сучасний світ. Її завдання полягає у забезпеченні засвоєння особистістю універсальних цінностей суспільства таким чином, щоб аксіологічні орієнтири окремого індивіду стали регуляторами соціальної поведінки людей у цілому [4, с. 34]. Але її зміст не обмежується трансляційною функцією. Освіта, будучи простором творчого освоєння нової інформації, формування нових здібностей та набуття практичного досвіду, являє собою реальність, в якій народжуються нові цінності, що зумовлюють формування ціннісних орієнтацій всього суспільства. При цьому, саме молода людина, що отримує освіту, виступає «одним із основних творчих учасників соціотрансформаційного процесу» [2, с. 192].

Слід зазначити, що значення освіти у цьому контексті ще більше зростає. Так, сучасна цивілізація знаходиться у зоні своєрідної бифуркації: з одного боку, спостерігається реальна орієнтація суспільства на матеріальні пріоритети, але, з іншого боку – задля власного самозбереження – світова цивілізація має переорієнтуватися на духовні, зокрема морально–етичні цінності. І у цьому контексті саме система освіти покликана здійснювати відповідне, орієнтоване на ідеальну модель, корегування на рівні окремого індивідуального суб'єкту. Кожна ж особистість під час входження в соціокультурне середовище, будучи носієм усвідомленого знання морально–етичних цінностей, у свою чергу, здійснює вплив на аксіологічні доміанти суспільства, яке внаслідок цього поступово трансформується у належному напрямку. З огляду на це освітні цінності виступають вже не репродуктивними, а продуктивними, що визначають не тільки подальший вектор розвитку системи освіти, а й суспільства у цілому.

Більш того, освіта сама набуває значення цінності. І це випливає з того що, по–перше, вона виступає царинною соціокультурного буття, що здійснюється становлення духовно зрілої, моральної особистості, здатної відповідати за долю свого народу, сприяти реалізації морально–етичних цінностей; по–друге, освіта в українських реаліях є майже єдиним носієм та оптимальним шляхом реалізації аксіологічних доміант – свободи, відповідальності, справедливості, гідності, любові.

Внаслідок загрози екологічної катастрофи виникає необхідність концентрації зусиль людства на реалізації вимог «екологічного імперативу», що актуалізує закономірність виявлення соціальних механізмів, які «мають допомогти кожній людині зробити правильний вибір і перетворити світоглядні концепти екологічної парадигми» на її власні морально–етичні цінності.

Можна стверджувати, що моральне просвітництво є не лише частиною освітнього процесу, а являє собою стрижень всієї системи освіти. Її етичний зміст виступає сенсоутворюючою, ціннісноорієнтуючою та мотивуючою

з позиції добра та зла складовою будь-якої діяльності і найвагомим регулятором поведінки людини. Освіта являє собою простір творення образу людини в її онтологічній сутності, якою виступає система морально-аксіологічних домінант, що складає ціннісне ядро цього соціального інституту. Акумуляований в історичній пам'яті досвід моральних, отже – відповідальних вчинків, знання про найбільш значимі добродійності та пріоритетні морально-етичні цінності, транслуються у межах освітнього каналу, сприяючи таким чином долученню особистості до морального буття суспільства.

Але слід ще раз наголосити на тому, що етичні знання, безцінний досвід моральної поведінки, віддзеркалені у змісті більшості дисциплін гуманітарного блоку. Їх отримання ще зовсім не означає неодмінної реалізації моральних абсолютів на рівні індивідуального суб'єкту, а детермінується наявністю вільного вибору та індивідуальної відповідальності. Останні ж, у свою чергу, теж формуються завдяки освітньо-комунікативному каналу. Цікавою у цьому контексті є характеристика К. Юнгом душі сучасної людини, котра, знаходячись у самому безпосередньому сьогоденні, перебуває на краю світу, маючи над собою небо, під собою усе людство з його історією, що губиться в тумані давнини, а перед собою – безодню усього майбутнього. Юнг зазначає, що мало хто з нас є сучасною людиною в цьому сенсі, бо таке існування вимагає найвищої свідомості [8, с. 294]. Тому визначальною цінністю сучасної освіти має виступати дійсне усвідомлення тих морально-етичних цінностей, що здатні врятувати світ та наше власне перебування у ньому, зупинити кризу духовності та спрямувати подальший розвиток українського суспільства до найвищої моральної мети, якою є життя кожної людини.

У сучасній українській філософії освіти розвивається підхід, який в якості центральних у сфері освіти розглядає антропоцентристські, демократичні та національні цінності. В сучасних умовах техногенної цивілізації виникла загроза існуванню людини і саме тому сучасне суспільство повинне перейти до нової парадигми розвитку, де саме людина, а не економіка або технології, буде метою та сенсом прогресу, тобто – до людиноцентризму, що є «новою стратегією поступу суспільства, в основі якої знаходиться не накопичення матеріальних благ і цінностей, а орієнтація на цінності духовні, на знання, культуру, науку, без яких життя втрачає сенс і перспективу» [5, с. 9].

Маючи на увазі, що в умовах трансформації сучасного українського суспільства не політичні сили, не релігія, не засоби масової інформації, в силу своєї комерціалізації та роз'єднаності, а саме освіта має найбільші можливості впливати на формування духовного світу та цінностей особистості, слід відзначити, що для цього вона сама повинна змінити свої цінності. Повинно змінитися ставлення до людини, яка має стати змістом сучасної освіти. Тому, коли «в освітянському середовищі України відбувається процес осмислення нових завдань, цілей, цінностей і якості освіти в контексті її людиновимірності й людиноспрямованості» [7, с. 369], необхідно виробити не лише людиноцентричну парадигму розвитку освіти, а сформувані «людинобіосфероцентричне» мислення, що передбачає співвіднесення людини із «особистим світом, світом природи, світом суспільства й світом культури» [7, с. 374]. Необхідно зазначити, що для реалізації нової людинобіосфероцентричної парадигми освіти не

лише вона сама повинна утверджувати ті цінності, які є визначальними для розвитку суспільства, а й суспільство має розглядати людину як вищу цінність.

Таким чином, можливо зробити висновок, що в умовах глобалізації соціальних та культурних процесів, розвитку інформаційної цивілізації вимогою часу є переорієнтація сучасного суспільства на гуманізм, який визнає людину найвищою цінністю серед інших соціальних пріоритетів [6, с. 56].

Для досягнення цього необхідно здійснити поворот до нової парадигми розвитку освіти, стрижнем якої є гуманітаризація. Адже, подальший розвиток освіти може відбуватися у двох протилежних напрямках: технократизації, що, однак, вступає в протиріччя з реалізацією моделі високоморального українського суспільства, або ж гуманітаризації, що якраз і сприятиме моральному розвитку нашого соціуму.

Отже теза про те, що чим вище рівень освіти, тим більш моральною є особистість [3, с. 60], передбачає, у першу чергу її посилене орієнтування на формування аксіосфери моралі особистості через запровадження етичних курсів, в межах яких саме і обговорюються етичні аспекти людських взаємовідносин, практикується моральна рефлексія. Саме така вища освіта зможе надати людині можливість проаналізувати різні точки зору та порівняти їх між собою, сформувані всебічно розвинену особистість та посилити в неї інтерес до етичної складової людського буття [10].

Так, метою саме гуманітарної освіти є трансляція таких знань, вмін та переживань, що забезпечать формування «людського в людині», продукуючого імпульсу існування, осмислення особистістю свого місця у світі та власної відповідальності за нього. Людиноцентризм та свобода як умова креативного творення нової реальності – визначальні характеристики поняття «гуманітарність». Поєднуючи у собі зовнішнє та внутрішнє, об'єктивне та суб'єктивне знання, гуманітарні дисципліни характеризуються злиттям в освітньому просторі історично обумовлених морально-етичних цінностей та індивідуально інтерпретованого знання про них, що знаменується сходженням особистості – як носія моральної самосвідомості – до своєї цілісності.

На наш погляд, освіта дійсно виступає найважливішим соціальним інститутом, що реалізує морально-етичні цінності, норми, ідеали, відтворює національно-культурний світ. Вона здатна вирішувати завдання розвитку духовного світу особистості, її вищих цінностей. Одним із головних завдань освіти слід вважати відповідальність за духовну спадкоємність поколінь, освоєння новою генерацією стійких конструктів духовності, зокрема – морально-етичних цінностей. Від здатності відтворювати свою культурну самобутність залежить духовна безпека нації [9].

Але якраз внаслідок нинішньої культурної та духовної кризи в нашому суспільстві, що супроводжується переоцінкою цінностей, гуманітарна освіта у вищій школі опинилась в найгіршому стані. Спостерігається тривожна тенденція до механічного сприйняття в якості зразка для наслідування західних моделей освітянських технологій. Але, це веде у кінцевому підсумку лише до еkleктичного поєднання концепцій різних національних шкіл. Як показує досвід, не можна застосовувати до вітчизняної освіти підходи, розроблені в Японії, США або Англії, адже вони

не відповідають особливостям українського суспільства: «...українці потребують своєї оригінальної – національної – «моделі» соціально-економічного, політичного і т.п. розвитку, яка б відповідала українському національному характерові» [1, с. 63]. Західна система освіти спрямована, перш за все, на трансляцію максимального обсягу знань і засвоєння технологій. Її інструментально-прагматична природа значною мірою знецінює духовно-моральну складову освітнього процесу.

Головним завданням освіти є формування органічної і цілісної особистості. Раціоналістично ж спрямована система освіти не здатна сформувати всебічно розвинену, високоморальну, сповнену духовності людину. Лише на вищих рівнях духовного пізнання можливий синтез антиномій, але джерелом цього нового знання вже є не розум, а серце. Саме для української нації характерна орієнтація на сприйняття навколишнього світу через серце. Так, традиційна українська освіта завжди характеризувалася гуманітарною спрямованістю: у Києво-Могилянській академії на протязі чотирьох років навчання здійснювалась загальноосвітня підготовка, рік вивчались риторика і поетика, чотири роки – філософія і, нарешті, останні чотири роки – теологія. На нашу думку, цю традицію слід постійно відтворювати. Саме це буде гарантом морально прогресу нашого суспільства.

Таким чином, можливо дійти висновку, що основною ланкою реалізації морально-етичних цінностей в суспільстві є система освіти, гуманітарна складова якої має вирішальний вплив на формування моральної людини, духовної особистості, носія морально-етичних цінностей. Вона забезпечує такий вектор розвитку людини, який спрямований як на забезпечення цілісності окремої людини, так і людської цивілізації у цілому. У свою чергу, сучасна гуманітарна освіта задля підвищення власної ефективності має спрямувати свій потенціал на утвердження гуманістичного вектору розвитку, при якому моральне становлення особистості, створення умов її духовної безпеки, гідного існування розглядається як мета, а не засіб. Крім того, будучи одним з елементів соціальної системи, що перебуває в стані масовізації і характеризується поширенням маніпулятивного впливу на свідомість особистості за допомогою комунікативних технологій, гуманітарна освіта має розробити власний механізм впливу на індивідуальну свідомість задля підвищення рівня її моральності, виходячи з ментальних особливостей українців, що, у свою чергу, буде сприяти розвитку інтегративних процесів у сучасній Україні. Виходячи з необхідності посилення етнополітичної, державної, духовної безпеки та враховуючи високу конфліктогенність, викликану набуттям соціальною системою якостей відкритості, невизначеності, однією з пріоритетних цінностей гуманітарної освіти повинно бути формування, з одного боку, патріотизму, поваги до історичного минулого та морально-етичних цінностей української нації, а, з іншого – толерантності, здатності вести діалог з людьми, що мають відмінні переконання.

Список використаних джерел

1. Бичко І. В. Українська ментальність і проблеми гуманізації національної вищої освіти / І. В. Бичко // Розбудова держави. – 1993. – №3. – С.58–63.
2. Борінштейн С. Р. Особливості соціокультурної трансформації сучасного українського суспільства: [монографія] / С. Р. Борінштейн. – Одеса: Астропринт, 2004. – 400 с.

3. Гулевич О. А. Основные стадии моральной социализации / О. А. Гулевич // Психология нравственности; [под ред. А. Л. Журавлева, А. В. Юревича]. – М.: ИП РАН, 2010. – С.52–66.

4. Кадієвська І. А. Гуманістичні цінності освіти в контексті глобалізації суспільства: [монографія] / І. А. Кадієвська. – Одеса: Астропринт, 2010. – 176 с.

5. Кремень В. Г. Філософія людиноцентризму в освітньому просторі: [монографія] / В. Г. Кремень. – [2-е вид.]. – К.: Знання України, 2010. – 520 с.

6. Лазарева А. О. Гуманізація як риса трансформації менталітету української нації в умовах глобалізації світового співтовариства / А. О. Лазарева // Перспективи. Науковий журнал. – 2004. – №1 (25). – С.52–57.

7. Огнев'юк В. О. Освіта в системі цінностей сталого людського розвитку: [монографія] / В. О. Огнев'юк. – К.: Знання України, 2003. – 450 с.

8. Юнг К. Г. Проблемы души нашего времени [Текст] / К. Г. Юнг; [пер. с нем. А. М. Боковикова]. – М.: ПРОГРЕСС, 1993. – 329 с.

9. Юшкевич Ю. С. До питання про шляхи реалізації морально-етичних цінностей / Ю. С. Юшкевич // Філософські дослідження: Збірник наукових праць Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. Випуск №19. – Луганськ: вид-во СЛУ ім. В. Даля, 2013. – С.190–199.

10. King P. M. Moral Judgment Development in Higher Education: Insights from the Defining Issues Test / P. M. King, M. J. Mayhew // Journal of Moral Education. – 2002. – 31 (3). – P.247–270.

References

1. Bichko I. V. Ukrayinska mentalnist i problemi humanitarizatsiyi natsionalnoyi vischoyi osviti / I. V. Bichko // Rozbudova derzhavi. – 1993. – №3. – S.58–63.

2. Borinshhteyn E. R. Osoblivosti sotsiokulturnoyi transformatsiyi suchasnoho ukrayinskogo suspilstva: [monografiya] / E. R. Borinshhteyn. – Odessa: Astroprint, 2004. – 400 s.

3. Gulevich O. A. Osnovnyie stadii moralnoy sotsializatsii / O. A. Gulevich // Psihologiya npravstvennosti; [pod red. A. L. Zhuravleva, A. V. Yurevicha]. – M.: IP RAN, 2010. – S.52–66.

4. Kadievskaya I. A. Gumanistichni tsinnosti osviti v konteksti globalizatsiyi suspilstva: [monografiya] / I. A. Kadievskaya. – Odessa: Astroprint, 2010. – 176 s.

5. Kremen V. G. Fillosofiya lyudinotsentrizmu v osvitnomu prostori: [monografiya] / V. G. Kremen. – [2-e vid.]. – K.: Znannya Ukrainini, 2010. – 520 s.

6. Lazareva A. O. Gumanizatsiya yak risa transformatsiyi mentaliteta ukrayinskoyi natsiyi v umovah globalizatsiyi svitovogo spivtovaristva / A. O. Lazareva // Perspektivi. Naukoviy zhurnal. – 2004. – №1 (25). – S.52–57.

7. Ognev'yuk V. O. Osvita v sistemі tsinnostey stalogo lyudskogo rozviku: [monografiya] / V. O. Ognev'yuk. – K.: Znannya Ukrainini, 2003. – 450 s.

8. Yung K. G. Problemy dushi nashego vremeni [Tekst] / K. G. Yung; [per. s nem. A. M. Bokovikova]. – M.: PROGRESS, 1993. – 329 s.

9. Yushkevich Y. S. Do pitannya pro shlyahi realizatsiyi moralno-eticnih tsinnostey / Y. S. Yushkevich // Fillosofski doslidzhennya: Zbirnik naukovih prats Shidnoukrayinskogo natsionalnogo universitetu imeni Volodimira Dalya. Vipusk №19. – Lugansk: vid-vo SNU im. V. Dalya, 2013. – S.190–199.

10. King P. M. Moral Judgment Development in Higher Education: Insights from the Defining Issues Test / P. M. King, M. J. Mayhew // Journal of Moral Education. – 2002. – 31 (3). – P.247–270.

Yushkevich Y. S., PhD in Philosophy, Senior Lecturer of the department of philosophy, history and political science, Odessa National Economic University (Ukraine, Odessa), gjs@list.ru

Education as the most important link in the realization of moral and ethical values: the Ukrainian context

The purpose of this study is rationalization of the basic role of the education system in the formation of the moral values of personality and definition of the features of implementation of this process at the level of the individual consciousness in the modern Ukrainian society. Among the methods that were used, first of all, there were hypothetico-deductive method, structural-functional analysis, comparative analysis, hermeneutical methods. It was concluded that the main element of the implementation of moral and ethical values in society is the education system, the humanitarian component of it has a decisive influence on the formation of a moral person, the carrier of the moral and ethical values. The modern humanitarian education should direct their potential for adoption of the humanist vector of development. The humanitarian education should develop its own mechanism of action on the consciousness of the individual to improve his morality.

Keywords: *humanities, individual consciousness, moral feeling, moral and ethical values, education.*

Юшкевич Ю. С., кандидат философских наук, старший преподаватель кафедры философии, истории и политологии, Одесский национальный экономический университет (Украина, Одесса), gjs@list.ru

Образование как важнейший элемент реализации морально-этических ценностей: украинский контекст

Целью исследования является обоснование конститутивной роли системы образования в становлении аксиосферы морали отдельной личности и определение специфики реализации этого процесса на уровне индивидуального сознания в современном украинском социуме. К методам, которые применялись следует отнести прежде всего гипотетико-дедуктивный, компаративистский, структурно-функциональный, герменевтический. Был сделан вывод, что важнейшим звеном реализации морально-этических ценностей в обществе является система образования, гуманитарная составляющая которой имеет решающее влияние на формирование нравственного человека, духовной личности, носителя морально-этических ценностей. В свою очередь, гуманитарное образование для повышения собственной эффективности должно направить свой потенциал на утверждение гуманистического вектора развития и разработать собственный механизм воздействия на сознание личности для повышения уровня ее нравственности, исходя из ментальных особенностей украинцев.

Ключевые слова: гуманитарное образование, индивидуальное сознание, нравственное чувство, морально-этические ценности, образование.

* * *

УДК 378.1:17

Ковальова С.,
викладач, Національний технічний університет
України «Київський політехнічний інститут»
(Україна, Київ), n.v.kochubey@ua.fm

ИННОВАТИКА ВИЩОЇ ШКОЛИ В СУЧАСНИХ ОСВІТНІХ І СУСПІЛЬНИХ ТРАНСФОРМАЦІЯХ

У статті розглядається інноватика вищої школи як теорія та методологія сучасних освітніх трансформацій. Виявляється комплекс проблем інноватики вищої школи. Обґрунтовується необхідність розробки інноватики вищої школи та виявлення місця і ролі вищої освіти України в національній інноваційній системі. Як новий концепт, що інтегрує самооновлення освіти з вирішенням основних завдань модернізації суспільства, запропонована освіта як інноваційна система.

Ключові слова: інноватика вищої школи, інновації у вищій освіті, освіта як інноваційна система, національна інноваційна система.

Комплекс проблем, що піднімає системний підхід до інноватики вищої школи, насамперед встановлення взаємозв'язку системної концептуальної розробки інноваційних процесів з формуванням механізмів та інституцій їх реалізації, визначає актуальність сучасного розгляду інноватики вищої школи.

Серед основних дослідників національних інноваційних систем слід зазначити таких авторів, як R. Aracena, J. Sutz, S. Gu, P. P. Intarakumnerd, Chairatana, T. Tangchitpi boon, S. Radosevic, які на перший план висувають системні характеристики [1, p. 55–56; 5; 6, p. 1445–1450; 9, p. 75–80; 10, p. 277–280].

Дослідження національної інноваційної системи (С. Freeman, С. Perez, В.-А. Lundvall, R. R. Nelson) виявляють зв'язок інновацій з формуванням технологічної інфраструктури та розвитком економічної поведінки [2; 3, p. 38–40; 7; 8]. Вивчається також перехід до розкриття національної системи інновацій в історичній перспективі (С. Freeman, В.-А. Lundvall) [4, p. 41–45; 7]. Вивчення національної системи інновацій пов'язується з перспективами теорій інновацій та розвитком інтерактивного навчання (В.-А. Lundvall) [7]. Розвиток компаративістських досліджень спирається на виявлення взаємозв'язку наукових досліджень з інноваціями.

Сучасне уявлення про інноватику вищої школи як теорію та методологію істотним чином формується під

впливом досліджень економічних реалізацій наукових досліджень вищої школи.

Системний підхід до інноватики вищої школи вимагає поєднання впливу інноваційних процесів на становлення освітніх інновацій, необхідних для модернізації системи навчання та виховання з розробкою комплексу проблем, пов'язаних з реалізацією функцій та місці вищої освіти, які визначають місце і роль вищої освіти в здійсненні сучасних суспільних трансформацій.

Мета статті – дослідити інноватику вищої школи як теоретичну та методологічну систему, що обумовлює постановку та розв'язання комплексу проблем, пов'язаних із становленням інноватики вищої школи як ядра національної інноваційної системи.

Інноватика вищої школи виникає як теоретичний рівень дослідження інновацій. Саме інновації як об'єкт дослідження є головним змістом, до якого і через який розглядають і розуміють і саму, власне, інноватику. Цей підхід – розкриття інноватики через інновацію та встановлення загальних властивостей і характеристик інновації переводить дослідження інноватики з методологічного рівня на рівень об'єктний.

Виокремлення видів інновації (педагогічної, технологічної та ін.) стає основою напрямів в інноватиці. Однак інноватика вищої школи є особливим видом інноватики. При розкритті інноватики вищої школи не можна виключати з розгляду людинотвірну функцію освіти. Важливого значення набуває зростання ролі вищої освіти в розвитку різних сфер суспільства та суспільства в цілому (В. Андрущенко), значення вищої освіти в процесі людинотворення (В. Андрущенко, В. Бех). Засадицими принципами при розробці інноватики вищої школи є також ідеї дитиноцентризму (Л. Губерський) та розробки інноваційної людини (В. Кремень).

Інноватика й нині є поняттям дискусійним. Її статус, місце та роль недостатньо досліджені.

У російських джерелах розкриття інноватики як теорії інновацій спирається на розгляд інновації як завершеного, утіленого в нову техніко-технологічну форму нововведення, що пов'язує інноватику вищої школи з НІОКР.

За такого підходу перенесення уваги з інновації як завершеного результату та продукту на процес її створення та впровадження, що актуалізує при цьому роль наукових досліджень, приводить до розкриття інноватики як теорії процесу переходу наукового знання до технологічних, промислових інновацій.

Розгляд інноватики як теоретичної «надбудови» над інноваціями при цьому не повертає увагу до відмінності механізмів втілення наукових ідей у технологічних, промислових інноваціях та інновацій у вищих навчальних закладах. Інноватика вищої школи постає як окремий підрозділ із загальної теорії інноватики.

Виведення на перший план наукових ідей і наукових досліджень як джерела (першої фази) процесів виникнення інновацій не дає змогу відокремити специфіку інноватики вищої школи від загальнооекономічного розгляду інноватики.

Загальна схема розкриття інновації як промислової, технологічної, що виникає на основі наукових досліджень, стає також підґрунтям і для формування концепту інноватики як методології. Методологія з економічного погляду постає як методологія ментальних процесів, методологія креативності, що надає надто